

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקומה ♦ שנה יא ♦ שבת חזק

פ' בהר בחקתי ♦ כב אייר ה'תשפג

דברי אלוקים חיים
מרחן רבינו הגה"ק זיע"א

דברות קודש
מרחן רבינו עט"ר שליט"א

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה.

ויש לכאורה לדקדק על לשון הכתוב באומרו "אל הארץ אשר אני נותן להם" וכי יש על זה מי שלא יאמר כן, ועוד מה הוא שאמר ושבתה הארץ שבת לה", וזה לכאורה תמוה למה תלה המצוה של השבת הארץ בזה שאמר שאני הוא הנותן לכם את הארץ, וגם מה שאמר "ושבתה הארץ" שזה כאילו הארץ הוא שובת מעצמה ולא כן הוא אלא האדם צריך שיעשה שיהיה השבת הארץ וכמו שאמר להלן "שדך לא תזרע" וגו' וגם מה שאמר ושבתה הארץ שבת לה' דהיה די לומר ושבתה הארץ ולמה כתב להשם.

ורש"י פירש "לשם השם" וגם זה יש להבין הלוא כל המצוות צריכין לעשות אך ורק לה' כלומר לשם השם בלבד, וגם יש להבין מה שאמר הכתוב "שש שנים תזרע שדך" שנראה כאילו זה תלוי בזה, שאם יזרע שש שנים, אז יש מצוה להשבית את הארץ בשנה השביעית, והאמת הוא שזה לא תלוי בזה שאף אם לא יזרע שש שנים מ"מ בשנה השביעית צריך לקיים מצות שבייתה.

ונראה לומר בעז"ה הדנה במצוה הזו של שבייתה הארץ הטעם בזה בפשטות הוא משום שכל דבר שבעולם צריך שיהיה לו איזה זמן להשבתה ולמנוחה שאם לא כן יוכל הדבר הוא להתקלקל וזה ידוע אצל חכמי המחקר, ולא יתכן שאדם יחשוב שזה הוא הטעם ולא יעשהו לשם ה' יתברך, משום כך אמר הכתוב ושבתה הארץ שבת לה', ורש"י פירש לשם השם, כלומר שתעשה ההשבתה משום שכך אמר ה', ולא בשביל שזרעת שש שנים ולכן צריך השבתה בשנה השביעית, ולא כן היא אלא שאתה צריך שתהיה ההשבתה לשם שמים ואף שלא זרעת כל הששה שנים, גם כן אתה צריך להשבית השנה השביעית לשם השם.

ומה שאמר הכתוב "הארץ אשר אני נותן לכם" רצה לומר בזה שאם האדם ירע בעיניו לשבות בשנה השביעית באומרו שזה השדה הוא שלו או שקנה אותו או שקיבלו בירושה, ויחשוב איך אני עושה כזאת שאני יושבת כל השנה השביעית את הארץ ולא יצא לי מזה כלום.

ולכן אמר הכתוב "כי תבואו אל הארץ שאני נותן לכם שיאמין האדם באמונה השלימה, שהכל הוא מאתו יתברך שמו וכל הונו ורכושו הכל הוא שלו כביכול וכל מה שיש לו גם בבית ובכל מקום שידע שזה הכל מאת ה' ולא בכוחו עשה לו את החיל הזה, וממילא כשיבוא לידו לקיים מצות ה' להשבית הארץ, מקיים אותה המצוה בטוב לב ובשמחה, וזה שמרמז התורה הק' באומרו כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, כלומר שתבינו שזה הארץ שאני נותן לכם אז תקיימו את הצויו ושבתה הארץ שבת לה', כלומר לשם ה', ולא יחשוב שלתועלתו הוא שישבות הארץ שנה, וגם לא ירע לו לומר שמפסיד שנה של עשיית תבואתו כי יאמין שהכל שלו, ויתברך בזכות זאת המצוה שיהיה שש שנים החזרעה של השדה וגם הזימור של הכרם, אבל הברכה יהיה כי יתקיים "ואספת את תבואתה" וכן מובן גם הלשון - ושבתה הארץ שבת לה' - ר"ל שזה יהיה כאילו הארץ שובת מעצמה, מכיון שבעל השדה משביתו בשמחה רבה לעשות רצון ה'.

כי תבואו אל הארץ... ושבתה הארץ שבת לה' (ויקרא כה,ב) זו מצוות השמיטה, כפי שהיא מפורטת בהמשך: "שש שנים תזרע שדך... ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ".

סדר הדברים המופיע בתורה מעורר שאלה: מלשון התורה נראה, כאילו מיד אחרי "כי תבואו אל הארץ" צריך להשבית את עבודת האדמה - "ושבתה הארץ שבת לה'". והרי אין זה כך, שכן תחילה באות שש שנות עבודה ורק אחר-כך באה שנת השמיטה. בדרך זו גם התרחשו הדברים בפועל - אחרי ארבע-עשרה השנים של כיבוש הארץ וחלוקתה לשבטים, באו שש שנים של עבודת האדמה, ורק אחר-כך עשו שמיטה.

נראה, כי בזה התורה באה ללמדנו מהי התכלית והמטרה של כל העבודה בשש השנים. אדם עלול לחשוב, כי התכלית העיקרית היא עבודת האדמה בשש שנות העבודה, והשמיטה היא עניין לעצמו. מלמדת אותנו התורה, כי כל המטרה של "כי תבואו אל הארץ" והעבודה בשש השנים של החרישה והזריעה היא - "ושבתה הארץ שבת לה'".

אמנם סדר הדברים המעשי הוא, שתחילה באות שש שנות העבודה ורק אחריהן השמיטה; אבל יהודי נדרש לזכור בכל עת כי השמיטה היא התכלית והיא המטרה.

יהודי צריך לזכור תמיד, כי כל העבודה בשש השנים לא באה אלא כדי להגיע לשנה השביעית, שנת השמיטה, שנה של קדושה ורוחניות. לשם כך נתן לנו הקב"ה את ארץ-ישראל, כדי שנכניס את הקדושה - את ה"שבת לה'" - לתוך חיי המעשה.

אם בחקתי תלכו (כו, ג)

אפשר לבאר את הקשר של בחקתי תלכו, לעמלים בתורה, וכן לנתתי גשמיכם בעיתם, היה צריך לומר "אם בחקתי תלכו" דהיינו שתמלאו את כל החוקים של הרבוב"ע ותהיו אנשים ישרים במקח וממכר הרי אז "ונתתי גשמיכם בעיתם".

וכן לפי הפירוש של רש"י "שתהיו עמלים בתורה" הרי אמור היה לכתוב בתורה שכר רוחני, כגון אפתח לכם את מעיינות החכמה וכן תגדל לרב ראש ישיבה וכו' ומה הקשר לשכר גשמי של "גשמיכם בעיתם" אלא נראה לפרש כדלהלן:

א. חק הוא לישראל של חוק ללא טעם, שהאדם יחשוב לעצמו שדי שימלא את חוקי התורה ללא הבנה ובלא לדעת את טעמם ונימוקם, בא לומר לך רש"י שתהיו עמלים בתורה, שתעמלו בכדי להבין את מה שאתם עושים.

ב. חק פירושו כידוע הוא גם לישראל דמזוני, אם בן אדם חושב לעצמו, שהשפע יבוא בכך שיעמול ויעבוד קשה למען הפרנסה, שהרי אדם לעמל יולד (איוב ה-ז) אומר רש"י שתהיו עמלים בתורה, שתעמלו בתורה, לא תצטרכו לעמול ולעבוד קשה לפרנסה, ויקויים המשך הפסוק ונתתי גשמיכם בעיתם. ויש בזה גם שכר רוחני שברגע שיהיה לו שפע גשמי ללא טרחא יתירה ומתוך הרחבת הדעת, יוכל יותר להשיג בעבודה וביגיעה הרוחנית. וכפי הידוע מצדיקים שדחו מתנות רוחניות מן השמים, ורצו להתעלות ולהשיג הכל מתוך עמל ויגיעת התורה.

והנה נביא את דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך ז"ע בספרו נועם אלימלך להלן על הפסוק (כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו, וציויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשרת את התבואה לשלוש השנים, בשם אחיו החסיד המפורסם [הרבי ר' זושא] שיש לדקדק שאין דרך התורה לכתוב הקושיה בעצמה בתורה (שדרך הכתוב הוא לכתוב איה יתור לשון שע"י בתורף כמה קושיות) וכאן נכתב הקושיה בתורה, וטוב היה לומר כי אם "ציויתי את ברכתי" וממילא לא יקשה שום אדם לומר מה נאכל, וכתב לתרץ "הנועם אלימלך" ז"ע שה' יתברך כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות שמושכים שפע לצורכי בני אדם, ודרך השפע הוא שלא להפסיק השפע כלל, אלא כשאדם נופל ממדרגתו, ואין לו ביטחון בבורא ברוך הוא, שהוא הוא הזן ומפרנס בלי שום הפסק כלל, אז עושה אדם ההוא במחשבתו פגם חלילה בעולמות העליונים, ואז נפסק השפע, וצריך השם יתברך לצוות השפע מחדש שתלך מתחילת הבריאה.

זה הוא שהתורה הק' מלמדת לאדם דרכי השם, שיהיה שלם בבטחונו על אלוהים, ולא יאמר כלל מהי יאכל כי כאשר יפול מן הביטחון, הוא עושה פגם בהשפע, ואטרחו כלפי מעלה לצוות מחדש, זה הוא הפירוש בפסוק "וכי תאמרו" כלומר כאשר תאמרו, כך אז תטריחו אותי לצוות מחדש השפע זה מה שאמר וציויתי, אלא אמר הכתוב שלא תתנהגו כך אלא שתבטחו בה' בכל לבבכם, ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד, ולא יחסר כל בה ע"כ דבריו הק'.

ולהרחיב הענין נביא גם כן דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך ז"ע בעצמו בספרו הנ"ל בפרשת על הפסוק "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, ומשם תלמדינו חלה"ק: הנני פירושו מוכן אני בדבר ההוא תמיד, כלומר שהשם יתברך אומר, מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה, אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מדי יום ביומו פרנסתו מהשמים, אבל אם "ויצא העם ולקטו", פירוש כשאדם הוא מחוסר בביטחון ויוצא מהגדר הנכון והראוי לו, שהיה לו לבטוח בהשם, אז ולקטו בדבר יום ביומו פירוש שצריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש, כי אם היה בוטח בלב נאמן, היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבודת כלל, כי אם כמטר הזה ההולך שלא ביגיעה ע"כ.

ובאופן הזה של הנועם אלימלך פירש רבינו הק' מקאמרא בספרו היכל הברכה על פסוקי התהילים (עח, כא, כב) וגם אף עלה בישראל, מפני כי לא האמינו באלוקים ולא בטחו בישועתנו (ובזה אטרחו אשר) היה ויצו שחקים ממעל (שהצריך לציוו מחדש) ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן לנו. ויהי רצון שלא יחסרו לנו מזונות לעולם ונוכל לעבוד את ה' בשמחה רבה ובטוב לב, עד שנזכה לביאת המשיח ויגאלינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

פרשת בחקתי

אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה וגו'

ופירש רש"י יכול זה שכ' אם בחוקתי תלכו, הוא קיום המצות, אבל כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים מ"ש "אם בחוקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה, ונראה מדברי רש"י שזה הוא הכרחי שיהיה עמלה של תורה.

והקשו המפרשים למה כתב התורה הק' שכר גשמי על קיום מצות התורה ולא כתב שום שכר רוחני, וגם חז"ל אמרו שהיום לעשותם ולמחר יקבלו שכר, ואין שכר מצוה בעולם הזה, ובפסוק נראה שיש כן שכר בעוה"ז, וידוע מה שכתב הרמב"ם (בהלכות תשובה פרק ט) שמה שהבטיחה התורה שכר בעוה"ז, הוא הכל בשביל שאם נעשה המצוות בשמחה ובטוב לב ונפש חפצה תמיד, אז יסיר ה' כל הדברים המונעים אותנו מלעשות ולקיים את התורה כגון שובע ושלוש ורובי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להם, אלא שנהיה כולנו פנויים ללמוד החכמה של התורה ולעשות המצוות בכדי שנזכה לחיי העולם הבא, אבל אם נעזוב את התורה ונעסוק בהבלי העולם הזה אז מביא ה' עליהם כל מיני הרעות דמוניות אותן מלקנות העולם הבא בכדי שיאבדו הרשעים, ולכן אם אתם עובדים את ה' בשמחה אז ה' משפיע אליכם הברכות ומרחיק את כל הקללות עד שנהיה פנויים להחכם בתורה ולעסוק

בה כדי שנזכה לעוה"ב, ונמצא שזוכין לב' עולמות עוה"ז ועוה"ב, אבל אם נעזוב את ה' ותורתו אז הקב"ה מביא כל הקללות בעוה"ז שיהיה האדם טרוד שאינו מתעסק בחכמה שהם מביאים לעולם הבא וכו' עכ"ל, ולפי זה ניחא מש"כ בפסוק שכר של עוה"ז שאם נלך בדרך התורה יהיה השכר גם בעוה"ז בכדי שנוכל לבוא לעולם הבא.

ונראה לומר שהיות שמובא בספרים הק' שדוקא שכר על עצם המצוה אין על זה השכר בעולם הזה, אבל אם אדם מהדר במצות בדברים שהם לא ממש מעקרו של המצוה על זה יש שכר וכגון שעושה הכנות גדולות למצוה, או מהדר בכל ההידורים שבמצוות על זה יש שכר גם בעולם הזה.

ולפי זה אפשר לומר שהגם שעמל התורה הוא הכרח, מ"מ אין זה ממש מעצם המצוה שיכול להיות אדם שיש לו כשרונות טובים ואין צריך להעמל על כך, אבל אם האדם עמל בתורה, להבין עוד ועוד בדברים שקשה עליו להבין, אז הוא מקבל שכר גם בעולם הזה, זה שאמר רש"י "אם בחוקתי תלכו" (ואמר "אם" לשון רשות) אז תקבלו שכר גם בעולם הזה והשכר מש"כ להלן ונתתי גשמיכם בעתם וכו', שהוא שכר גשמי בעוה"ז.

והנה בספה"ק דברי חיים להרה"ק מצאנו ז"ע כתב על מה שפירש"י "אם בחוקתי תלכו" שהכוונה לעמלה של תורה" שזה קאי על האדם שאינו עוסק בתורה ובמצוות מאהבה, ולכן עסק התורה וקיום המצוות הם אצלו לעמל ולטורח, אבל מי שעושה המצוות לשמה ועוסק בתורה באהבה לא מיקרי אצלו עמל כלל ואדרבה הוא המנוחה אצלו, דמחמת האהבה נחשב כל העמל כלא היה ולמנוחה יחשב, אבל כבר חז"ל אמרו שיעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה ובמאור שבה מזירו למוטב ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה, זה הוא כוונת רש"י שתהא עמלים בתורה, כלומר שאפילו שתהיו עמלים בתורה שלא מחמת האהבה ולכן הוא לטורח ולעמל אצלכם, אף אז הוא נקרא בחוקתי תלכו שנקראת הליכה בחוק וברית, ועי"ז יגרום שיהיה גשמיכם בעיתם, דהיינו הגשמיות והתאוות יכבדו תחתכם, ולא ישמשו רק בעיתה ושכבתם היינו אפילו בבחינת שכיבה, אע"פ כן אין מחריר וישבתם לבטח, היינו שיהפוך ה' האותיות של חטא לט"ח ויהיה לבטח עכ"ל.

והנה לפי דבריו הק' אפשר לומר בפשטות למה הבטיח ה' שכר גשמי, כי הפסוק מיירי מאדם שאינו לומד התורה ומקיים המצוות לשמה, מכיון שיש לו עמל בקיום מצוות התורה ובלמידת התורה, ולכן הוא מקבל שכר גשמי, אף על פי כן שזה גם כן רצון ה' שתוך שלא לשמה יבוא לשמה, מכל מקום השכר הוא שכר גשמי בעולם הזה.

מה שאין כן אם יעסוק בתורה לשמה ואז לא ירגיש שום עמל בתורה ובמצוות שמקיים ואדרבה לתענוג יחשב לו, דאז יקבל העיקר שכר לעתיד לבוא דהיינו שכר שהוא רוחני והבטחת התורה לשכר בגשמיות, הוא הכל שלא יהיה טרדה בקיום התורה וכמ"ש הרמב"ם הנ"ל.

ועיין גם כן באור החיים הק' בפרשת בלק (כג, כא) על הפסוק "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוהיו עמו ותרועת מלך בו" וכתב שהפסוק נתכוון לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם הוא בתורה, אבל אינם מרגישים שיש להם עמל אלא אדרבה כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה, ועוד כשהצדיקים עוסקים בתורה ומתמידים בה אין להם חולשה ועמל בעסק התורה שאדרבה היא נותנת לו גבורה, ועוד נתכוון הכתוב באומרו ולא ראה עמל בישראל, כי הצדיקים כל צפצופים שעושים בו הכל לנחת רוח להשם ואינם מיגיעים אותו כביכול, ולזה אמר ולא ראה עמל בישראל עכ"ל.

ואפשר להוסיף שזה גם כן מרמז סוף הפסוק "ה' אלוהיו עמו ותרועת מלך בו" כלומר שזה הכל הוא משום שהצדיק הוא בבחינת ה' אלוהיו עמו ותרועת מלך בו, שהוא לשון חיבה ורעות וכמ"ש רש"י הק'.

ויהי רצון שנעשה כך ללמוד ולקיים המצוות מתוך שמחה וקדושה ושעשוע ונזכה לעשות הכנה לימים הק' של חג השבועות הבעל"ט שהוא כמו ראש השנה (וכמ"ש חז"ל במס' מגילה) ונזכה כבר בחג השבועות הבעל"ט שבזכות קבלת התורה נזכה לצאת מאפילה לאורה של לתורה ולגאולה השלימה בביאת גואל צדק מתוך רחמים וחסדים מגולים אכ"ר.

כְּפִינֵי חַיִּים

בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. (כה יא)

בשעה שבני ישראל שבים בתשובה שלימה, יש לאל ידם להביא את הגאולה בכוח גדול ויד חזקה, כי יובל נקרא עולם הבינה, והוא עולם התשובה – והיינו דאמרה תורה בשנת היובל הזאת תשובו באמצעות רוח התשובה תשיבו איש זה ה' איש מלחמה אל אחוזתו לארץ ישראל

(חוקי חיים)

שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך וגו ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. (כה, ג-ד) לכאורה תמוהה לשון הציווי על הזריעה והזמירה בשש שנים, הלא עיקר הציווי הוא על השביתה בשנה השביעית. ונראה שהכתוב מתכוין להקיש זה אל זה, דהיינו, כשם שהשביתה בשנה השביעית מורה על מדת האמונה והבטחון, כי האדם מראה בזה ששברו על ה' אלקיו, ואין עושה שום מלאכת הארץ, רק מצפה לישועת ה', כן בשש השנים אשר הוא עובד את האדמה, לא יבטח בכחו לאמר: כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא ישען ויבטח בה' אלקי ישראל.

(עבודת הגרשוני).

וישבתם על הארץ לבטח. (כה, י ח) אימתי וישבתם על הארץ, כשיהא לכם בחינת 'לבטח', מידת ביטחון, שע"י הבטחון והאמונה, שאנחנו מאמינים בד', שהכל בא רק ברצונו יתברך, ואין אנחנו עושים כלום, בזאת הבחינה, יהיה לנו קיום בארץ ישראל הקדושה. (בת עין)

אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו. (כה, מח)

התורה"ק הראה לאדם אפילו שהוא בשפל המדרגה ונדמה לו שאבדה תקותו ח"ו, אל יתיאש עצמו כי באמת בודאי יושע, ויש תקוה לו, וז"פ 'אחרי נמכר' ואחרי הוא מופלג, דהיינו, שיעבודו אצל היצר"ר הוא מופלג מאוד, אעפ"י כ' גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו', כי איתא בגמרא לא זז מחיבתו עד שקראן אחים, ולזה קרא להם אחים.

(אור לשמים)

פרשת בחקתי

אם בחקתי תלכו רש"י שתהיו עמלים בתורה. ע'מלים ב'תורה ר"ת ע"ב כמספר חסד וס"ת מ"ה המרמז על ענוה, דהיינו, לא מספיק שלומדים ועמלים תורה, אלא צריכים לעשות חסד עם התורה דהיינו ללמוד וללמד אחרים, כן צריכים לדעת שגם שעמלים בתורה לא להתגאות על חבריו ולהיות בבחינת "ונחנו מה".

(מין רבינו שליט"א)

אם בחקותי תלכו (כו, ג)

דהיינו שתאמר הכל חק הוא מעם ה' ותקיים כל המצות בשמחה, אז ונתתי גשמיכם בעתם דהיינו בעולם הזה, וזה בעתם כי לא יוכל לעבור על מצות לא תלין, מכוח מצות שמחה ומצות אמונה.

(טהרת הקודש - כ"ק אדמוה"ז זי"ע)

אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם

מאחר שאם ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כאילו עשה מצווה, לפיכך "ואת מצוותי תשמרו" שמירה בגדר של לא תעשה, הרי זה נחשבת כאילו "ועשיתם אותם".

(תורת חיים)

ופניתי אליכם (כו, ט)

ופרש"י ז"ל אפנה מכל עסקי כדי לשלם שכרכם. ויש לתמוה וכי אין הקב"ה יכול לעשות שני דברים ביחד עד שיצטרך ליפנות מעסקיו כדי לשלם שכר לישראל והלא ברגע אחד הוא זן ומפרנס כל העולמות. אלא יש לומר ההסבר בדבריו הק' כדי שהכל יתנהג על פיהם – וזהו שאפנה מכל עסקי ואמסור אותה לכם, וזה עצמו יהיה שילום השכר אשר אין למעלה מערכה ומהותה בעת שמוסרים את המפתחות של כל העולמות תחת יד בני המלך.

(חוקי חיים)

נְעִימוֹת חַיִּים

וצויתי את ברכתי לכם... (כה, כא)

עובדא נפלאה מסופר על הרב מקוממיות זצ"ל בענין גודל בטחון בהש"ת, כפי שסיפר מקורבו מוה"ר ישראל פוזנער ז"ל, שהצטרף עמו פעם במסעו ללונדון עבור "קרן השביעית". אחת המטרות של הנסיעה היתה פגישה עם גביר גדול, שזו השנה הראשונה שהצליחו לקבוע תור אצלו, והיות שהזמן נקבע על השעה 12 בצהריים בדיוק, והדרך ברכבת עד שם ארכה יותר משעה, היה להם לצאת לדרכם בשעה עשר וחצי בכדי שלא לאחר את המועד. ויהי בבוקר של אותו פגישה, התפלל הרב מקוממיות תפילת שחרית באריכות כדרכו ועמד כולו בדביקות והשתפכות הנפש, ור' ישראל הזדרז וגמר תפילתו וחיתה שהרב יסיים כי הזמן מתאחר. אמנם הרב מקוממיות היה עסוק בתפילתו ובשעה אחת עשרה סיים להתפלל. מיד ניגש אליו ר' ישראל ואמר לו שמאחר מאוד וחייבים מיד לצאת לדרך, אבל הרב השיב לו, שמקודם צריך להניח תפילין דר"ת, ורק אח"כ אפשר לדבר מנסיעה... עד שסיים כבר היה מאוחר מאוד, ואמר: בשביל התור אצל הגביר נוותר היום על פת שחרית, ו... יצאו לדרכם.

כשהגיעו לבית הגביר היה השעה אחת אחה"צ, היינו שאיחרו בשעה, ומרחוק כבר ראו את שחושך בפנים הבית, ואכן הגיעו

וצלצלו בפעמון, אמנם הקול היה כקול ביער כי אין איש בבית. והתחילו לשוב על עקבותם, ור' ישראל דיבר בשברון לב על שאיחרו את המועד וחבל על ההפסד שנגרם להם וכו', אמנם הרב מקוממיות חיזקו בבטחון ואמר לו: קיים פתגם "דער מענטש גייט און מה' מצעדי גבר כוננו שטייט" – היינו, שהש"ת הוא המסדר לאדם בדיוק את זמניו וסדריו. ויהי כאשר רק יצאו מפתח הבית, נעצר לידם רכב ומשם יצא הגביר, כשהבחין בהם התחיל להתנצל, ששכח לגמרי מכל הפגישה שתוכננה לשעה שתיים עשרה ומסתמא הרב כבר מחכה שעה שלימה בגללי, וממש יצא מכליו בעגמת נפש. הרגיעו הרב מקוממיות שהגיע רק זה עתה. אמר הגביר: בכל זאת הרי דפקתם על דלת ביתי ולא הייתי בבית, צריכים לפייס אתכם ויתן כפול ממה שהיה בדעתו מתחילה! ביציאתם אמר הרב מקוממיות לרבי ישראל: נו, אמרתי לכם – "דער מענטש גייט און מה' מצעדי גבר כוננו שטייט"... – ואילו היה מגיעים בשעה היעודה בשעה שתיים עשרה, והגביר לא היה שם ולא היה מוצא אותם אף בעת יציאתם, היתה מתבטלת הפגישה לגמרי ולא היו מקבלים ממנו כלום.

(באר הגן)

לעילוי נשמת

הרה"ח מאיר ז"ל
בן הרה"ח יצחק יונה ז"ל
ויסלובסקי
נלב"ע כא אייר תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

התנא האלוקי
חנינא בן דוסה
זי"ע
נלב"ע ביום כו אייר-סיוד שביסוד

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק התורה חיים זי"ע
רבינו חיים בהרה"ק מנחם מנדל
מקאסוב
נלב"ע כה אייר מ בעומר
ת. נ. צ. ב. ה.

הליכות חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס גם אני אודך

הנחת קוטל יתושים בערב שבת

ועכ"פ בערב שבת פשיטא שאין לאסור הנחת מצודה בערב שבת. עוד יש לצדד דליכא למיחש משום צידה, עפ"י המובא במשנ"ב (שטז סק"ג) דחגבים טהורים לדעת רש"י הוא דבר שבמינו ניצוד, והרמב"ם אין סובר כן. וכתב בחוט שני (הל' שבת ח"א עמ' קכב), דאולי יש לבאר בדעת הרמב"ם, דהדרך הוא שאין כולאים חגבים חיים, אלא מיד בשעת צידה הורגים אותם ומטפלים בהם כשהם מתים, וההשתלטות עליהם נגמרת ע"י הריגתם, ומשום הכי אין זה בכלל מלאכת צידה, דצידה הוא דוקא כשתופס את הבע"ח בחייו, ולכן מה שקורין בזמנינו "ציד" שיריין חץ על הבעלי חיים וממיתים אותם אין זה בכלל צידה [חוץ מאיסורי נטילת נשמה]. ולדבריו, גם אם נחשיב פעולה כזו למעשה ולא כגרמא, אין לחוש משום צידה, שכן הצידה וההריגה באין כאחת. וא"כ היה להתיר משום צידה אפילו בשבת [ורק משום נטילת נשמה יש לחשוש בזה כשצד בשבת], ועכ"פ בערב שבת ודאי דמותר.

בפרשתנו כתוב, את שבתותי תשמורו. (ויקרא כ"ו, ב') שאלה: האם מותר להפעיל בערב שבת מכשיר קוטל יתושים, וכתוצאה מזה יצודו בו זבובים ויתושים, דלכאורה יש בזה איסור צידה ונטילת נשמה.

תשובת הגאון רבי יקותיאל ליברמן שליט"א בספרי גם אני אודך: הנה לגרום בערב שבת נטילת נשמה בשבת שרי, וכדנפסק להדיא בשו"ע (רנב, א), דמותר להתחיל במלאכה בערב שבת סמוך לחשיכה והיא נגמרת מאליה, ולכן מותר לפרוס מצודות חיה ועופות ודגים והם נצודים בשבת. [ועיין שו"ת דברי יציב (ח"א סימן קסו) בשם שו"ת לב חיים (ח"ב סימן ס), באחד שמתוך שנתו נגע ביתוש בשבת והרגו, דאפילו איסורא ליכא כיון שמתעסק להסירו. – ואם כשהרג בשבת בידים בדרך מתעסק והרגו פטור, בודאי דבערב שבת גופא מותר להניח המצודה, דאע"פ שהצידה והנטילת נשמה בשבת תבוא ע"י מעשה שגרום בידים מע"ש, ולא דמי למתעסק, מ"מ הרי מותר לגרום בע"ש למלאכה שתיעשה מאליה בשבת, וכיון שמניח את המכשיר בערב שבת ובשבת אינו עושה צידה נטילת נשמה בידים, הרי זה מותר].

והפוסקים שאסרו להניח סם המות לעכברים וכדומה, מירי במניח המצודה בשבת, עיין בן איש חי (שנה ב' פ' וארא אות ו) כף החיים (שטז, לא) קצוה"ש (סימן קכב בדה"ש יא) שו"ת האלף לך שלמה (סימן קלה) ושו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן מה) שדנו בזה משום צידה, נטילת נשמה, ואיסור עשיית גרף של רעי לכתחילה בשבת. ומצד איסור צידה יש עוד טעם שאין לאסור, דאפילו בשבת עצמו לא ברירא כל כך דיש בזה איסור צידה. דהנה מקור האיסור להניח מצודה בשבת לתפוש עכברים הוא במג"א (ס' שטז סק"ט) וז"ל: הפורש מצודה ובשעת פריסתו נכנס חיה לתוכה חייב, אבל אם נכנס אח"כ לתוכה פטור אבל אסור, שאינו יודע אם יצוד אם לאו [תוס' שבת דף י"ז]. ונ"ל, דמה"ט אסור להעמיד בשבת המצודה לצוד בו עכברים, עכ"ל. והובא במשנ"ב (שטז סק"י ח). – ובשו"ע הוצאת הדרת קודש (שם) הובא הגהת הגרעק"א שנדפס בכבוד חכמים (ירושלים) תשמב, עמ' קכז) על המג"א, וז"ל: "וצע"ק דהא אין במינו ניצוד, ואע"ג דפטור אבל אסור, מ"מ הוי ספק דלמא לא יכנס בשעה שמעמידו, וא"כ מנ"ל דאסור".

גם בהגהות נזירות שמשון (שם) העיר מזה, וז"ל: וצ"ע דאפשר תוספות מירי מחיה דבמינה ניצוד, משא"כ עכברים. רק דבלא"ה אסור לטלטל המצודה משום מוקצה. וא"ת דעכבר הוי בכלל שמונה שרצים כמ"ש בסעיף ח'. אבל הטעם שכתב שם בשם הר"ן (שבת לח: ד"ה הצדן) [דשמונה שרצים שיש להם עור מסתמא צדן לצורך עורותיהן, משא"כ שאר שרצים שאין להם עור הוי סתמא שלא לצורך] לא שייך בעכברים שלנו, וצ"ע. ואם בשבת צידו הגרעק"א ונזירות שמשון, דצריך עיון אם מעיקר הדין יש לאסור הנחת מצודה לעכברים בשבת, ה"ה לצידת יתושים.

פרקי אבות

עז פנים לגיהנם ובושת פנים לגן עדן (פרק ה' משנה כ'). הנה עיקר עבודת האדם בעולם הזה, הוא למען יזכה לעולם הבא בכדי שלא יהיה נהמא דכיסופא, דמאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג), דאם לא כן אם היה רוצה השי"ת ליתן מנועם עדנו להנשמה, בודאי מי מעכב על ידו, ולכך אמרו עזי פנים לגיהנם, דהא הם אינם מאמינים בשכר הנפש ונועם עדנה בעולם הבא בגן עדן, דלדידהו קשה אם כך הוא למה באה הנשמה לזה העולם, דהא הם אינם מתביישין דנימא משום דלא יהיה נהמא דכיסופא, אלא ודאי אומרים דהנשמה אינה עצם נבדל משמי מרום שביב אלוקי, רק כח הגוף, ובמות הגוף תמות עמו כי אפסו כוחותיו.

לכך כיון שהם אינם מאמינים בעולם הבא, אין להם חלק בעולם הבא, כמו שאמרו חז"ל בפרק חלק (סנהדרין צ' ע"א) הוא כפר בתחיית המתים, לפיכך לא יהיה לו חלק בתחיית המתים. ובושת פנים לגן עדן, דהוא מאמין ומבין טוב עולם הבא כנ"ל.

(ישמח משה)

מאות כבר נושעו! ומה איתך?

רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו' תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של

מרכז "אמונת חיים" קראלי

כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון

רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 055-6798152

ובאימייל: 3118494@gmail.com

לעילוי נשמת

הרה"ח נתן צוקר זצ"ל
בן הרה"ח יחיאל מאיר זצ"ל
נלב"ע ד' אייר תשפג
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

רבינו הגדול
הגה"ק יצחק צבי משה זצ"ל
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל

מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הרבנית רייזל רוט ע"ה
בת הרב שמואל אהרן זצ"ל
נלב"ע יז טבת תשפג
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ משה וועבר זצוק"ל
בהרה"צ מרדכי זצ"ל
נלבע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.